

KEDUDUKAN PENGHULU DI PAHANG SEBELUM MERDEKA*

oleh:

ABDULLAH HJ. BAHARI

Kemasukan Inggeris di akhir abad ke-19 di Pahang telah menimbulkan beberapa perubahan sosial yang penting bagi masyarakat luarbandar. Ketika ini, daerah Raub sebagai komuniti tani bukanlah lagi dapat dianggap sebagai komuniti yang berotonomi, malah sedang mengalami proses penyerapan permodenan ke dalam masyarakat Pahang yang telah berjalan dengan lancarnya selepas *Hugh Clifford* dilantik menjadi wakil British di Negeri Pahang pada bulan November 1887.

Penasihat dan pentadbir Inggeris yang silih berganti di Pahang sejak 1888¹ dapat dikatakan sebagai pengasas kepada perubahan-perubahan sosial itu. Beberapa organisasi birokratik telah diwujudkan. Pegawai-pegawai Eropah² selaku pemungut hasil dan hakim di Mahkamah Rendah telah ditempatkan di daerah-daerah seperti Pekan, Kuala Pahang, Kuantan, Rompin, Temerloh dan Ulu Pahang. Pegawai-pegawai ini mempunyai *kuasa eksekutif* sepertimana pegawai daerah sekarang ini. Beberapa institusi baru telah didirikan seperti Mahkamah, Polis dan diwujudkan juga Dewan Negeri.³

Untuk tujuan membaiki semula atoran pemerintahan dalam negeri Pahang, Clifford telah mencadangkan supaya diadakan suatu peratoran undang-undang yang berasaskan bentuk undang-undang British atau undang-undang Negeri Johor yang disesuaikan dengan keadaan-keadaan di Negeri Pahang, seperti mengadakan sebuah Mahkamah Besar di Pekan dan memberi kuasa-kuasa mengikut tarafnya kepada orang-orang besar dan ketua-ketua kampung di negeri Pahang supaya mereka menjalankan undang-undang itu dalam daerah dan kampung-kampung mereka masing-masing.

Pembaharuan-pembaharuan yang dibawa oleh pentadbiran Inggeris ini akhirnya telah memberi kesan penting kepada kepimpinan tradisional di Pahang. Perubahan-perubahan yang berlaku telah mengubah kedudukan peranan raja dan pembesar-pembesar. Didalam bidang politik misalnya, banyak daripada kerja pentadbiran sehari-hari diambil alih dan dilakukan oleh Residen British.

Inggeris menganggap bahawa pentadbiran dan pemerintahan tradisional tidak teratur. Pembesar daerah dianggap tidak faham dengan cara-cara mentadbir dan pembolotan hasil daerah yang menjadi milik politik pembesar-pembesar adalah dianggap tidak menguntungkan kerajaan. Secara beransur-ansur Inggeris telah mengwujudkan daerah-daerah dan menentukan sempadan antara daerah. Dengan pengenalan konsep sempadan, pentadbiran tanah telah dipusatkan. Tanah telah dipecah-pecahkan kepada *plot-plot* tertentu dan didaftarkan nama si pemiliknya di pejabat tanah. Setiap daerah diketuai oleh seorang pegawai daerah yang merupakan wakil kepada pemerintah British dalam menjalankan pentadbiran dan pungutan cukai.

* Makalah ini adalah merupakan salah satu bahagian dari tisis penulis bertajuk, "Institusi Penghulu Di Pahang 1945-1970", yang telah di tulis bagi memenuhi syarat mendapatkan Ijazah kepujian di dalam jurusan sejarah Universiti Kebangsaan Malaysia, bagi sesi 1978/79. Makalah ini telah di sesuaikan untuk di terbitkan di sini — Pengarang.

¹ John Pickersgill Rodger telah dilantik menjadi Residen Pertama di Pahang pada bulan Oktober 1888. Lihat W. Linehan, 'A History of Pahang,' *JMBRAS*, Vol. XIV, Pt. II, May, 1936, h. 127.

² Diantara pegawai-pegawai itu ialah seperti F. Belfield, W.C. Michell di Ulu Pahang (Raub), A.H. Wall, E.A. Wise dan W.W. Michell, *ibid*, 127.

³ *Ibid*.

Konsep pentadbiran Inggeris ini sendiri telah dilaksanakan di daerah Raub. Penghulu-penghulu mukim⁴ menerima arahan dari pegawai daerah yang mempunyai *kuasa eksekutif* yang utama. Beliau bertanggungjawab terhadap segala kuasa pentadbiran, keamanan dan kehakiman. Pegawai Daerah pula ialah pegawai tadbir, pemungut hasil dan juga menjadi tempat perbicaraan yang tertinggi di peringkat daerah. Jadi segalanya harus sampai kepada pengetahuannya⁵ untuk tindakan. Untuk tujuan melaksanakan tindakan ini, pegawai daerah telah menggunakan *institusi penghulu* dan ketua kampung untuk penghubung dalam semua permasalahan peringkat mukim. Tegasnya struktur pentadbiran peringkat daerah mengandungi hirarki kepegawaian seperti pegawai daerah, penghulu, ketua kampung dan penduduk. Pegawai Daerah mentadbir daerah⁶, penghulu mentadbir mukim⁷ dan ketua kampung mentadbir kampung.

Peraturan-peraturan baru yang dibawa oleh Inggeris di Pahang telah menimbulkan implikasi kepada peranan penghulu sebagai satu bentuk kepimpinan tradisional.⁸ Peranan itu kini tidak lagi menjadi satu *warisan* (ascribed status) dalam satu-satu keluarga tertentu. Peraturan-peraturan baru ini membenarkan rakyat biasa yang layak boleh dilantik menjadi penghulu yang diasaskan kepada *pencapaian* (achieved status). Walau bagaimanapun penghulu-penghulu di Pahang amnya dan di daerah Raub khususnya masih lagi memper-timbangkan faktor keturunan dalam jawatan penghulu itu.

Di Pahang dalam tahun-tahun 1940an kerajaan Inggeris telah menetapkan beberapa cara perlantikan penghulu-penghulu mukim. Calon-calon yang mempunyai 'kelayakan setempat',⁹ keturunan yang baik dan kebolehan yang menyeluruh¹⁰ akan dipertimbangkan ke dalam jawatan penghulu. Ciri-ciri ini ditekankan kerana kerajaan Inggeris memikirkan faktor kepandaian dan kesetiaan adalah penting disamping tidak mahu mengene-pikan unsur pengaruh peribadi dan kesahan (legitimacy) yang berhubung dengan jawatan lama itu. Peraturan-peraturan ini masih terus menerus diikuti di sepanjang pemerintahan Inggeris di Pahang. Misalnya dalam pemilihan pengganti penghulu mukim Gali, daerah Raub yang bersara pada tahun 1946, L.J. Ray, Major Civil Affairs Officers Raub telah

⁴Kedudukan penghulu sebagai pemimpin tradisional yang berpengaruh menyebabkan Inggeris ingin terus mempergunakan kewibawaannya. Caranya ialah dengan menyerapkan penghulu itu untuk masuk ke dalam birokrasi pentadbiran peringkat daerah.

⁵Lihat S. Husin Ali, *op. cit.*, h. 175, — Dengan kedatangan Inggeris penghulu telah diletakkan sebagai pemimpin yang bertaraf pegawai kerajaan bagi sebuah mukim.

⁶Sebelum Malaya mencapai kemerdekaan *daerah* dipanggil *jajahan*.

⁷Untuk konsep mukim, lihat misalnya, Wan Hashim bin Wan Teh, *A Malay Peasant Village in Upper Perak. A study of integration and transformation*, Kampung Ulu Kendering, (B.A. Tesis) Jabatan Anthropology Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi, 1976. p. 99.

⁸Sebenarnya masalah pimpinan telah pun ada semenjak manusia mula hidup bermasyarakat yang berpindah rendah ataupun masyarakat yang menetap. Kelompok-kelompok masyarakat kuno telah mementingkan *dasar kekeluargaan* daripada *dasar tempat*. Corak pentadbiran Inggeris mengutamakan *dasar tempat* dan *bukannya kekeluargaan*. Lihat M.G. Swift, *Malay Peasant Society in Jelebu* London Athlone Press, 1965. Juga lihat R.O. Winstedt, *The Malays, a Cultural History*, Routledge & Kegan Paul, 1958.

⁹Penghulu-penghulu dilantik dari kampung dimana dia berasal dan dan bertugas. Oleh kerana dia bertugas dikalangan orang-orang kampungnya sendiri maka beliau diharapkan dapat menyampaikan segala arahan-arahan dan perintah dari kerajaan Inggeris terus kepada anakbuahnya tanpa melalui satu peringkat yang lain kerana beliau sendiri kenal secara dekat dengan anak buahnya. Dengan itu memudahkan beliau bertugas ke atas anak buahnya. Keterangan dari Tengku Mahmud bin Tengku Abdul Majid, Dato Setia Lela Pahang, Orang Besar Berlapan Pahang.

¹⁰Kebolehan yang menyeluruh bermaksud kebolehan dalam pelajaran, memimpin, membuat keputusan dengan bijak dan juga pertengahan umur dan mempunyai harta dimukimnya. Keterangan dari penghulu mukim Tras, Tengku Mokhtar bin Tengku Razlan

mengesyurkan kepada Senior Civil Affairs Officers Pahang, Kuala Lipis¹¹ dengan menulis seperti berikut:

As far back as 1938 when Tengku Mahmud bin Tengku Abdul Majid,¹² applied for the post of assistant penghulu Gali, Mr. W.A.C. Goode the then district officer, Raub, wrote as follows,

"Raja Mahmud (atau) Tengku Mahmud bin Tengku Abdul Majid is a relative of penghulu of this district and has a *family tradition* of service as penghulus".

L.J. Ray menyokong perlantikan Tengku Mahmud dengan menulis lebih kuat lagi seperti berikut:

He is English speaking and of a much higher intellectual standard than most of the other applicants. He is young and has good manners and appearance. He is quiet and unassuming and might train on to make excellent penghulus. He has the advantage of a good educating experience in government officers. He has more *influential family connections*.¹³

Dari petikkan di atas jelaslah 'family tradition' dan 'educational attainments' merupakan dua kretaria yang penting dalam perlantikan seseorang penghulu mukim. Untuk menyakinkan kerajaan Inggeris bahawa ia mempunyai kretaria-kretaria ini, Tengku Mahmud bin Tengku Abdul Majid telah menulis kepada pegawai daerah Raub untuk menyokong permohonannya seperti berikut:

From the time of British rule in Pahang the penghuluship of Gali has been held by the decendents of Tengku Haji Samat bin Tengku Muda who was made penghulus by *Sir Clifford for valuable services rendered by my great grandfather in the Pahang rebellion*. He was succeeded by my grandfather Tengku Kudin bin

¹¹ Ketika ini Kuala Lipis masih lagi menjadi ibu negeri Pahang. Perpindahan ibu negeri dari Kuala Lipis ke Kuantan Pahang, berlaku pada tahun 1955.

¹² Beliau dilahirkan pada 20.10.1916 dikampung Durian Sebatang mukim Raub, bersekolah Melayu Dong hingga tahun 1934. Kemudian dihantar ke MCKK pada tahun 1935 sampai ke tahun 1936. Beliau pernah bekerja sebagai kerani di State Medical Office Raub, kemudiannya ditukar ke Pejabat Daerah Raub. Semasa perang pernah berkhidmat dalam *pasukan tentera budiman* (F.M.S.V.F.) dan masa ini beliau dijadikan pegawai propaganda bagi kampung-kampung dan jajahan Raub. Selepas perang balik semula sebagai kerani di Pejabat Daerah, Raub.

Menyandang jawatan penghulu di Gali dari tahun 1946-51. Dari tahun 1952 sehingga tahun 1973 menyandang sebagai penghulu 'Special Gred' di Gali.

Seorang yang *berdarah keturunan penghulu*. Ayahandanya Tengku Abdul Majid menjadi penolong penghulu Gali, kemudian menjadi penghulu mukim Batu Talam. Nindanya *Tengku Kudin* menjadi penghulu mukim Gali hingga dinaikkan ke pangkat Orang Besar Delapan dengan gelaran *Dato' Setia Lela Pahang* dan moyangnya *Tengku Samat* bin Tengku Muda ialah penghulu mukim Gali yang pertama semenjak Pahang dinaungi oleh bendera kerajaan Inggeris. *Sila lihat rajah 4 Bab 1* untuk mengetahui salasilah Tengku Mahmud.

Mulai 1.6.72 sampai sekarang, beliau berkhidmat dengan Suruhanjaya Perkhidmatan Awam Negeri Pahang sebagai Timbalan Pengerusi. Beliau adalah Ahli Pengelola Sekolah Kebangsaan Raub, Ahli Pengelola Sekolah Menengah Tengku Kudin, Raub, Ahli Pengelola Sekolah Menengah Mahmud Raub. Antara 1948-52, beliau bergiat bersama-sama Allahyarham Tun Abdul Razak Perdana Menteri Malaysia.

Anugerah-anugerah:

1. 1959 Sultan Pahang Sir Abu Bakar memberi gelaran Dato' Setia Lela Pahang.
2. 1961 dikurniakan PJK, oleh Sir Abu Bakar.
3. 1972 dikurniakan JP, oleh Sir Abu Bakar.
4. 1976 dikurniakan SMP oleh Sultan Hj. Admad Shah.

¹³ Pahang Secretariat File No. 1502/46, memorandum L.J. Ray, Major Civil Affairs Officers Raub kepada Senior Affairs Offices, Pahang, Kuala Lipis.

Tengku Haji Abdul Samat on whose retirement my father Tengku Abdul Majid bin Tengku Kudin who was the assistant penghulu Gali was offered the post. But, my father declined this offer in favour of my uncle, Tengku Abdul Hamid bin Tengku Kudin, who is the present holder.

He is now retiring and it is my desire as the eldest male member of this family to succeed my uncle *to keep this line unbroken and keep up the family tradition which has been continuing for the last three generations.*¹⁴

Tengku Mahmud bin Tengku Abdul Majid kemudiannya dipilih untuk menggantikan Tengku Abdul Hamid bin Tengku Kudin (bapa saudaranya) yang mulai bersara dari jawatan penghulu pada 1hb. June, 1946. Penggantian ini telah diperkenankan oleh Sultan Abu Bakar, Sultan Pahang masa itu.¹⁵

Satu hal yang menarik tentang perlantikan penghulu-penghulu mukim ini¹⁶ ialah kurangnya calon-calon yang mengajukan permohonan untuk mengisi kekosongan jawatan penghulu. Menurut Tengku Mahmud, Dato Setia Lela Pahang yang juga selaku Timbalan Pengerusi Suruhanjaya Perkhidmatan Awam Negeri Pahang, terdapat dua atau tiga orang sahaja yang memohon untuk dipertimbangkan dan kebanyakan dari mereka ini adalah terdiri daripada mereka-mereka yang berketurunan belaka. Orang-orang kebanyakan tidak mencuba untuk dipertimbangkan permohonan mereka, walhal mereka mempunyai kelayakan setempat untuk memohon.

Biasanya, calon-calon yang mempunyai latarbelakang yang baik dan berpengalaman akan dipilih. Kerap kali, calon-calon akan disoal akan asal usul mereka dan calon-calon dikehendaki menunjukkan kepada lembaga pemilihan yang mereka adalah daripada turunan penghulu. Pendeknya, calon-calon mestilah dapat menggalurkan latar belakangnya menunjukkan pertaliannya dengan penghulu-penghulu yang lalu.

Lembaga memilih ditubuhkan oleh Sultan sendiri. Ahli-ahli lembaga memilih terdiri daripada seorang Orang Besar Berlapang, Pegawai-pegawai daerah yang kanan, ketua pejabat agama dan wakil Sultan. Calon-calon yang akan dipertimbangkan selain daripada anak penghulu mukim, diambil kira juga akan waris-waris kepada Sultan ataupun kerabat Sultan juga orang-orang yang ternama di mukim itu. Calon-calon itu dikehendaki mengetahui serba sedikit berkenaan dengan ajaran Islam, adat istiadat Melayu dan seloknya pernah berbakti kepada negeri ataupun Sultan. Jadi pada dasarnya sistem warisan ini menjadikan kuasa dan jawatan penghulu ini senantiasa dibolot atau dimonopoli oleh keluarga yang tertentu.

Menurut keterangan daripada beberapa penghulu yang dikaji keadaan monopoli ini digalakkan atas alasan-alasan antara lain,

- (i) keluarga penghulu sudah mempunyai kedudukan yang disegani dan juga mempunyai kedudukan ekonomi yang kukuh.
- (ii) pembantunya terdiri daripada keluarganya sendiri dan apabila dilantik bukanlah perkara baru baginya.

¹⁴ Pahang Secretariat File No. 148/46, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

¹⁵ Sila lihat contoh surat persetujuan Sultan Pahang atas perlantikan Tengku Mahmud bin Tengku Abdul Majid sebagai Penghulu Gali dalam Pahang Secretariat File No. 502/46 bertarikh 9.5.1946, pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan, Pahang.

¹⁶ Sebenarnya istilah 'penghulu' untuk ketua mukim itu digunakan oleh semua negeri melainkan Kelantan sahaja. Lihat S. Husin Ali, *op. cit.* h. 175.

Pada tahun 1948, peraturan perkhidmatan penghulu Pahang tahun 1940 telah dikaji semula.¹⁷ Peraturan 1940 nampaknya gagal untuk menyatakan kelayakan-kelayakan penting untuk perlantikan.

Para 5(c) dalam peraturan baru yang menyatakan :

- (i) pertimbangan yang pertama hendaklah diberi kepada anak penghulu mukim itu jika penghulu itu salah seorang dari golongan yang dihormati dan disegani di dalam mukim itu, jika tiada
- (ii) maka mereka yang dihormati dan disegani dalam mukim itu dipilih, jika tiada ;
- (iii) anak penghulu yang akan bersara yang bukan anak mukim itu bolehlah dipilih.

Untuk memudahkan pengisian, kerajaan telah bersetuju iaitu patut diambil ingat tentang tempat-tempat yang akan kosong supaya dapat dilatih dan dipilih penggantinya dua atau tiga tahun dahulu sebelum kekosongan berlaku. Latihan yang dimaksudkan itu ialah belajar menjadi ketua kampung dan bekerja di pejabat tanah selama enam bulan. Kemudian barulah dilantik menjadi penghulu yang tetap.

Walau bagaimanapun, peraturan baru ini gagal menjelaskan beberapa perkara dalam perkhidmatan. Misalnya para 12 dalam peraturan itu menyatakan penghulu-penghulu boleh ditukarkan dari satu mukim kesatu mukim yang lain.¹⁸ Akan tetapi peraturan ini juga telah ditetapkan bahawa calon-calon penghulu mestilah datang dari mukim yang dikosongkan. Dengan demikian terdapat percanggahan dalam peraturan itu sendiri. Pegawai Daerah Pekan, J.E. Day misalnya telah menulis kepada Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, memberi komen ketas peraturan-peraturan baru ini yang katanya tidak praktikal ;

*"I submit that the first principle is completely outdated and from experience in Pekan I am convinced that such a principle results in the appointment of penghulu who, however good their fathers may have been, do not command the respect of the people of the mukim and are in fact far more of a liability than an asset. The appointment of a penghulu should depend entirely on the qualities of the individual applicant and not on his family history."*¹⁹

Seterusnya J.E. Day menerangkan penghulu-penghulu Pahang ditahun-tahun yang akan datang akan menjadi lebih penting memandangkan kemajuan dan pembangunan mukim-mukim bergantung penuh kepada kebolehan seseorang penghulu. Untuk menjayakan cita-cita pembangunan tiap seorang penghulu mestilah menjalankan dua tugas. Pertama, penghulu mestilah menerangkan dasar-dasar pemerintah dan menasihati dan menentukan arahan-arahan ini supaya diikuti tanpa bantahan. Keduaanya, penghulu mestilah melaporkan pandang n-pandangan anakbuahnya kepada kerajaan. Untuk menjalankan kedua-dua tugas ini seseorang penghulu itu mestilah berpelajaran dan dapat memahami dasar-dasar kerajaan dengan baik. Penghulu juga mestilah memahami anakbuahnya dengan baik supaya ia akan dihormati. J.E. Day tidak puashati dengan peraturan tahun 1948 itu dan mendesak supaya satu sekim baru diwujudkan.

¹⁷ Pahang Secretariat File No. 1339/37, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

¹⁸ Pahang Secretariat File No. 847/52, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

¹⁹ Pahang Secretariat File No. 567/48, J.E. Day, District Officer Pekan kepada Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuala Lipis. Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Kuantan.

Seorang lagi pegawai Inggeris, Aitken, Pegawai Daerah Temerloh mengulas sistem pertukaran di Pahang dengan menulis:

"It seems to me in view of the fact that penghulu are transferable, that the district committee and the state committee should select the most capable man who is *a national of Pahang* and that on his appointment he should be appointed merely as penghulu within the state of Pahang."²⁰

Oleh kerana Aitken mengesyorkan penghulu-penghulu boleh ditukarkan maka wajarlah perantikan penghulu baru itu dibuka kepada seluruh rakyat negeri Pahang dan tidak terhad kepada anak mukim yang jawatan penghulunya dikosongkan sahaja.

Di Pahang mukim-mukim diklasifikasikan mengikut gred. Di daerah Raub mukim Gali dan Segu digredkan sebagai mukim gred I. Di bawah para 12 skim penghulu 1952, tiap-tiap seorang penghulu boleh ditukarkan ke mana-mana mukim di dalam negeri Pahang di daerah-daerah yang sama grednya sahaja. Mukim, sepertimana dengan daerah juga berbeza dari segi kepentingan. Dengan demikian tanggungjawab dikalangan penghulu-penghulu juga berbeza sekali. Walaupun beban kerja berbeza diantara penghulu-penghulu akan tetapi gaji mereka tetap dibayar mengikut berapa lamakah tempoh perkhidmatannya. Di dalam daerah Pekan misalnya, penghulu II Langgar (dahulu dipanggil penolong penghulu Langgar) menerima \$130.00 sebulan jika dibandingkan dengan penghulu Luit yang menerima \$160.00 sebulan. Penghulu Luit yang dibebankan dengan kerja yang lebih banyak dari penghulu II Langgar hanya menerima lebihan gaji yang kecil sahaja.²¹

Pertukaran penghulu-penghulu ke mukim-mukim lain hanya dijalankan jika penghulu tersebut didapati bersalah seperti meninggalkan mukim tanpa izin pegawai daerah. Walaupun begitu, dendanya tidaklah sampai kepada pembuangan kerja. Pernah seorang British Advisor Kuala Lipis hendak melucutkan jawatan seorang penghulu kerana meninggalkan mukim, akan tetapi dengan campur tangan Sultan beliau hanya dipindahkan ke mukim lain sahaja.

Berhubung dengan gaji, penghulu-penghulu Pahang sebelum merdeka tertaklok kepada skim gaji seperti berikut;

**Tangga Gaji.
Bahagian III**

Percubaan	= \$122.50 x 7.50 — 137.50.
Tingkatan biasa	= 160.00 x 7.50 — 220/237 x 14.00 — 293.00 — 310.00 x 14.00 — 366.00
Darjah khas	= \$380.00 x 21.00 — 464.00

Skim gaji ini mula berkuatkuasa pada tahun 1952. Penghulu-penghulu berhak menerima gaji bulanan dengan kenaikan tahunan serta juga kenaikan pangkat dan elaun.

Calun-calun untuk dilantik kepada skim gaji penghulu ini mestilah ianya seorang rakyat Duli Yang Maha Mulia Sultan Pahang. daripada keturunan Melayu dan biasanya berumur tidak kurang daripada 21 tahun dan tidak lebih daripada 30 tahun pada hari beranaknyanya yang terakhir. Semua calun-calun hendaklah mempunyai kelulusan pelajaran darjah VI sekolah kebangsaan atau darjah IV sekolah kebangsaan dan darjah VI sekolah

²⁰ Pahang Secretariat File No. 847/52, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

²¹ Pahang Secretariat File No. 847/52, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

jenis Kebangsaan Inggeris atau darjah VII sekolah Inggeris dengan syarat dimana tiada calon yang berkecualan dengan darjah VI Melayu didapati, calon-calon yang telah lulus darjah V boleh dilantik.

Calun-calon akan ditemuduga oleh Jawatankuasa Pemilihan peringkat daerah yang dilantik oleh Menteri Besar atas cadangan pegawai daerah. Komite ini akan mengandungi sekurang-kurangnya 5 orang ahli. Komite di peringkat daerah akan mengemukakan syor-syor mereka bersama-sama laporan ringkas mengenai personaliti, kesihatan, kecekapan, pencapaian dalam pelajaran dan perawakannya. Syor-syor ini akan dipertimbangkan oleh State Penghulus Committee yang akan mengemukakan calon-calon pilihan mereka kepada Majlis Raja.

Calun-calon yang dipilih akan diberi jawatan penghulu pelatih. Tempoh percubaan bagi calon-calon dari lantikan terus ialah selama 3 tahun dari tarikh perlantikan. Jika didapati calon itu tidak memuaskan dalam kerjanya dan kelakuannya semasa dalam tempoh percubaan, pegawai daerah akan melaporkan perkara ini kepada Setiausaha Kerajaan Negeri. Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri akan mengemukakan perkara ini untuk pengetahuan 'State Penghulus Committee' seterusnya dan ke Majlis Raja (Ruler in Council) bagi mempertimbangkan samada akan menamatkan perkhidmatannya atau melanjutkan tempoh percubaannya. Penghulu percubaan dikehendaki lulus dalam peperiksaan berkenaan dengan tanah dan mahkamah sebelum diletakkan dalam perjawatan tetap dan berpencen. Tujuan utamanya ialah untuk menghasilkan seorang pentadbir yang cekap.

Penghulu-penghulu dibawah skim ini adalah tertaklok kepada *Perintah Am* dan lain-lain peraturan Kerajaan melainkan;²²

- (a) Persaraan, kecuali telah mencapai had umur atau atas sebab-sebab kesihatan adalah atas perkenan Duli Yang Maha Mulia Sultan.
- (b) Hanya Duli Yang Maha Mulia Sultan yang berhak memberhentikan perkhidmatan penghulu dan sebarang potongan gaji adalah tidak dibenarkan sehingga mendapat keputusan dari Sultan.
- (c) Pertukaran ke mukim lain adalah dengan pengesahan Sultan.

Penghulu-penghulu yang dilantik dibawah skim ini adalah layak untuk diletakkan sebagai pegawai berpencen, setelah berkhidmat lima tahun dengan memuaskan.

Di dalam soal pemilihan tentang penghulu-penghulu di Pahang di tahun-tahun 1940an dan sebelumnya tidak payah mendapat atau meminta kebenaran untuk memiliki tanah daripada kerajaan sepertimana yang disyaratkan ke atas pegawai-pegawai kerajaan yang lain yang tertakluk dibawah peraturan *Perintah Am*. Kelonggaran ini diberikan kerana memikirkan bahawa penghulu adalah orang yang dihormati dan ketua bagi satu-satu mukim. Walau bagaimanapun kelayakan memiliki tanah adalah di atas pertimbangan pegawai jajahan masing-masing.²³ Peraturan ini telah disokong oleh Sultan Pahang atas nasihat Majlis Raja.²⁴ Seorang pegawai jajahan Lipis yang menyokong peraturan ini menulis,

²² Pahang Secretariat File No. 2246/48, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

²³ Pahang Secretariat File No. 2246/48, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

²⁴ Pahang Secretariat File No. 659/49, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

It is essential for the growth of a sturdy local government that penghulus should be encouraged to consider themselves as the independent guardians of local community interests rather than as merely petty officials of the governmentbut the penghulu is the natural forerunner of such local organizations and whereever possible his position as a local dignitary should be stressed rather than his duties and liabilities as a salaried officials of the government.

I therefore recommend *that penghulus be not required to obtain the permission required by other government servants.*²⁵

Penghulu-penghulu di Pahang juga dibebaskan daripada membayar hasil tanah. Kebebasan ini hanya tertakluk kepada tanah-tanah yang tidak berkongsi dan tanah-tanah kampung atau paya sahaja. Luas tanah yang diberi hak kebebasan itu sebanyak 5 ekar sahaja. Tanah untuk tanaman getah tidak dikecualikan.²⁶ Keistimewaan seperti ini pernah dilaksanakan di negeri Perak.

In 1919 penghulus in Perak were granted permission of rent on an acre of land not exceeding 5 acres provided the land affected is not under rubber. Subsequently in 1947 the position was reviewed and priviledges were granted as follows:

1. **Penghulus** = 5 acres of land either kampung or padi land.
2. **Assistant Penghulus** = 3 acres of land either kampung or padi land.
3. **Ketua Kampung** = 1 acres of land, no restriction as to cultivation.²⁷

Walau bagaimanapun, bagi negeri Pahang adalah dicadangkan keistimewaan seperti ini ditarik balik apabila sekim gaji yang baru (1952) diluluskan yang menambah pendapatan mereka.

Tugas penghulu yang paling penting dalam pentadbiran kolonial ialah pada soal tanah dan kutipan cukai. Di sini dia juga kerap diperlukan untuk menyelesaikan perobahan antara anak buah. Tugas-tugas seorang penghulu dilaksanakan sepertimana yang tercatat didalam *surat kuasa*²⁸ (tauliah) yang mengandungi kuasa-kuasa dan kewajipan-kewajipan di dalam mukimnya. Bagi tiap-tiap surat kuasa dicatit dibelakangnya sempadan-sempadan mukim. Surat kuasa ini penting untuk mengesahkan penghulu sebagai pentadbir kerajaan yang mempunyai kuasa-kuasa tertentu dimukim tersebut.

Surat kuasa Pahang di zaman penjajahan (dalam tahun 1947) adalah lebih panjang jika dibandingkan dengan surat kuasa selepas kemerdekaan. Surat kuasa yang terbahagi kepada 24 *fasa* itu²⁹ menyatakan tugas-tugas penghulu yang lebih luas dan dijelaskan selok beloknya secara terperinci. Misalnya, penghulu diwajibkan mengikut dan menurut segala adat istiadat kerajaan dan hendaklah ia memelihara ugama Islam dengan sepatutnya. Yang dimaksudkan dengan memelihara ugama ialah menentukan yang anak-anak buah tidak melanggar perintah-perintah Allah dan menyeru anak-anak buah kepada kebaikan.

²⁵ Pahang Secretariat File No. 2246/46, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

²⁶ Pahang Secretariat File No. 681/47 atas perkara Rent Free Lands owned by penghulus, assistant penghulus and ketua kampongs, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

²⁷ Pahang Executive Council Paper No. 117/60.

²⁸ Bila seseorang penghulu dilantik dia diberi surat kuasa (dimetrikkan cap di atasnya) yang dikeluarkan oleh sultan dengan nasihat British Residen. Dia diberi kuasa Mahkamah dan memutuskan perbicaraan-perbicaraan yang kecil. Lihat State of Pahang Annual Report 1949, Govt. Printer Kuala Lumpur, hal. 81.

²⁹ Sila lihat Surat Kuasa Penghulu 1947.

Di samping itu penghulu ditugaskan juga untuk menjalankan beberapa siri lawatan ke kampung-kampung dalam mukimnya, supaya membiasakan diri dengan anakbuahnya,³⁰ bagi mengetahui segala maksud dan kehendak mereka itu. Adalah menjadi tanggung jawab penghulu-penghulu mukim memberitahu (*made public*) kepada sekalian anakbuahnya daripada fasal-fasal segala hukuman kerajaan, serta peraturan segala adat istiadat negeri, supaya jangan mereka (anakbuah) salahfaham daripada fasal-fasal yang tercatat pada surat kuasa itu. Sebaliknya anak buah pula dikehendaki menurut segala hukuman kerajaan negeri dan mengikut peraturan dan memelihara bagi istiadat kerajaan dan hendaklah mereka membantu dan menolong penghulu menjalankan sebarang pekerjaan yang patut. Barang siapa dari anakbuah yang engkar dari perintah penghulu boleh dihukum sehingga \$500.00 banyaknya atau dengan penjara 6 bulan lamanya.³¹

Salah satu kewajipan yang mesti ada pada tiap-tiap penghulu ialah mengambil tahu tentang soal-soal kehidupan anakbuah dan seterusnya menjalinkan perasaan muhibbah dengan mereka. Mengenai anakbuah fasal ke-6 ada menyebutkan, bahawa;

'anakbuah yang mengalami kesusahan hendaklah ia mengadu halnya kepada penghulu dan penghulu itu dikehendaki merekod (menyimpan sebuah buku kes) segala pengaduan anakbuahnya. Jika pengaduan itu perkara-perkara yang berat iaitu seperti samun, membunuh atau mati terkejut, maka penghulu hendaklah segera menangkap orang yang melakukan kesalahan itu dan hendaklah ia melaporkan kepada pegawai daerah juga melaporkan kepada balai polis,³² dan pegawai daerah hendaklah menyiasat perkara ini.³³

Seterusnya fasal 6 juga menyatakan sekiranya pengaduan kes-kes itu perkara-perkara yang kecil³⁴ seperti pergaduhan, hutang piutang, tidak berpuasa dan sebagainya, hendaklah penghulu memeriksa (menyiasat) hal ehwal pengaduan orang itu dengan secukupnya (lengkapnya). Maka jika pada pandangan penghulu patut dikeluarkan *saman*³⁵ hendaklah

³⁰ *Pengertian anakbuah* ialah *sekalian bangsa Melayu* yang tinggal dalam mukim. Lihat fasal 2 surat kuasa penghulu Pahang 1947.

³¹ Lihat fasal 4 dalam Suratkuasa Penghulu 1947.

³² Balai polis dahulunya lebih dikenali sebagai 'rumah pasong'.

³³ Lihat fasal 6 dalam Suratkuasa Penghulu 1947.

³⁴ Kes-kes yang kerap kali dibicarakan ialah seperti tidak datang sembahyang jumaat, tidak berpuasa (makan dikhalayak ramai) hutang piutang, kahwin tak jadi (engkar nikah) pergaduhan (hal-hal binatang ternakan seperti kerbau lembu.)

Sebuah buku register dipanggil 'Register of Cases — Court 271' yang dikeluarkan oleh Federated Malay States, Printing Department, disimpan untuk merekod/mencatat semua kes-kes yang dibicarakan di *Balai Penghulu*. Kes-kes 'jenayah' dan 'civil' disimpan dibuku yang sama. Semua penghulu-penghulu dikehendaki menjaga buku ini dengan baik untuk diidit oleh pehak pejabat Daerah pada tiap-tiap 3 bulan sekali.

Denda-denda yang dikenakan mengikut kesalahan ditahun-tahun 1940 an ialah seperti:

Kesalahan	Jumlah denda
1. Tidak sembahyang jumaat	— 50 sen
2. Menghisap rokok disiang hari dibulan puasa	— \$1.00
3. Membiar seekor kerbau makan padi	— \$2.00
4. Memaki atau melanggar jiran	— antara \$1.00 — \$2.00
5. Memukul dengan kayu	— 50 sen
6. Engkar hukuman Tok Raja Jelai	— 50 sen
7. Engkar nikah dan engkar bayar hutang	— dituntut bayar.

Tahun-tahun selepas 1940an memperlihatkan denda-denda yang lebih berat misalnya kerbau dalam jagaan memakan padi dendanya ialah sebanyak \$33.45 sen. Lihat buku 'Register of Cases' Penghulu Telang, Kuala Lipis 1922. Penghulu Telang masa ini ialah Wan Abdullah bin Wan Chik.

³⁵ Contoh borang *summons* — lihat Courts 269 Percetakan Kerajaan. Contoh borang *memo of judgement* — lihat Courts 279, percetakan kerajaan.

Contoh borang '*subpoena*' — lihat Courts 268, Percetakan Kerajaan.

dikeluarkan sama itu ke atas orang yang kena dakwa, serta 'sapena' keatas saksi, dikeluarkan. Segala denda-denda yang dikenakan hendaklah dijelaskan dengan wang dan bukan harta benda. Jika setelah disiasat dan didapati seseorang itu bersalah maka yang bersalah boleh didenda tidak lebih daripada \$25.00. Bagi kes hutang piutang dengannya tidaklah lebih daripada \$25.00. Bagi kes hutang piutang dendanya tidaklah melebihi daripada \$50.00 banyaknya. Pada tiap-tiap hukuman yang tidak dipatuhi oleh anakbuahnya maka penghulu hendaklah melaporkan perkara itu kepada pegawai daerah berserta dengan rekod-rekod penyasatannya sekali. Jikalau hukuman penghulu itu menimbulkan keadaan tidak puashati maka bolehlah yang didakwa itu mengadu kepada pegawai daerah supaya kesnya diperiksa semula (appeal). Bagi tiap-tiap rayuan, yang didakwa dikenakan membayar belanja rayuan yang telah ditetapkan. Jika didapati pengaduan yang dibuat itu palsu dan bohong maka bolehlah penghulu menghukum orang yang mengadu itu dengan denda yang tidak lebih daripada \$25.00 banyaknya.

Kesemua kes-kes yang diterima mula-mula didaftarkan dan kemudiannya dibicarakan di mahkamah penghulu.³⁶ Tiap-tiap mukim mempunyai sebuah Mahkamah penghulu atau lebih dikenali dengan Balai Penghulu.³⁷ Tapi malangnya sebahagian kecil sahaja daripada penghulu-penghulu ini menggunakannya.³⁸ Penghulu-penghulu lebih suka menggunakan taktik berdamai daripada mengambil tindakan Mahkamah. Penghulu-penghulu Raub dalam keterangan mereka mengatakan bahawa dengan membawa kes-kes ke Mahkamah akan memalukan mukim-mukim mereka sendiri. Penduduk-penduduk kampung pula kata mereka lebih gemar jika mereka tidak dipaksa. Faktor perintah amatlah tidak diingini kerana kedudukan penghulu berpengaruh dan dihormati. Kata-kata penghulu sangat 'masin' sekali dan mereka beranggapan bahawa mendurhaka kepada penghulu bererti mendurhaka kepada Sultan.

Faktor lain ialah penghulu-penghulu tidak begitu biasa dengan perjalanan Mahkamah terutama bagi penghulu-penghulu yang baharu dilantik selepas peperangan Jepun. Oleh yang demikian banyak di antara Mahkamah-mahkamah penghulu ini di tutup begitu sahaja. Akan tetapi kerajaan Inggeris telah bertindak memulihkan kembali perjalanan Mahkamah ini dengan usaha-usaha seperti ;

- (i) menterjemahkan Bab 94 hingga 97 berhubung dengan urusan Mahkamah penghulu.
- (ii) melatih penghulu-penghulu cara mengendalikan peraturan Mahkamah.

Bagi mencapai tujuan tersebut maka pada 30/4/1952 satu prebicaraan 'olok-olok' (mock trial) telah diadakan di Mahkamah Temerloh, Pahang.³⁹

Lain-lain tugas yang dijalankan oleh seseorang penghulu itu ialah seperti memeriksa sekalian kampung-kampung dan sungai-sungai, parit-parit dan amfang-amfang juga jambatan-jambatan. Jika didapati keadaan-keadaan yang tidak memuaskan dan kerosakan

³⁶ *Mahkamah Penghulu* sebagai satu daripada 7 jenis Mahkamah menyebutkan bahawa penghulu-penghulu mempunyai kuasa seperti yang ditulis di dalam surat kuasa dan juga kuasa memutuskan semua dakwaan yang dikemukakan oleh orang-orang Melayu dan orang Asia yang lain tidak lebih daripada \$25.00.

³⁷ Penggunaan perkataan '*Balai*' adalah dilarang samasekali di Pahang. Menurut penghulu Telang, Kuala Lipis larangan ini jelas tercatat dalam State Council 131 bertarikh 27.4.1931 Bab 29. Perkataan '*Dato' Penghulu*' juga dilarang untuk gelaran penghulu.

³⁸ Pahang Annual Report 1949 hal. 83.

³⁹ Minutes of Penghulu Conference 1952, Temerloh District, Pahang No. 859/1952. Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

penghulu dikehendakki memberitahu pegawai daerah. Walaupun begitu terdapat juga penghulu-penghulu yang tidak menjalankan tugas-tugasnya dengan memuaskan. Misalnya dalam satu mesyuarat Majlis Penghulu-penghulu Jajahan Lipis soal "ponteng" dari menjalankan tugas telah ditimbulkan oleh pegawai daerah Kuala Lipis. Penghulu-penghulu telah diberi amaran sekiranya penghulu tidak melaporkan perkara-perkara kerosakan taliair dan lain-lain kepada pejabat daerah maka pejabat daerah akan mensifatkan mukim-mukim tadi tidak berkehendakkan pekerjaan untuk membetulkan ampong-ampong dan taliair ataupun membaiki jalan-jalan di kampung masing-masing.⁴⁰

Dalam kemajuan kampung penghulu-penghulu diminta membuat rancangan-rancangan untuk kemajuan kampung seperti membuka jalan-jalan, mengadakan jambatan-jambatan, talipon dan balai perjumpaan. Pihak pejabat daerah menyerahkan atas budibicara penghulu-penghulu mukim untuk menyiasat apa-apa yang difikirkan mustahak dan berfaedah bagi kegunaan dan kebajikan kampung selepas itu mengemukakan syur-syur balik kepada pejabat daerah. Pihak pejabat daerah hanya akan menimbangkan projek-projek yang memberi manfaat kepada orang ramai bukan kepada seorang individu.

Pada musim menanam padi penghulu dikehendakki menyuruh segala anakbuahnya menanam padi mengikut segala peraturan penanaman padi⁴¹ juga berusaha mengajar dan menasihati anakbuahnya cara-cara menanam yang baik. Penghulu Ulu Dong, daerah Raub, misalnya telah menceritakan yang beliau pernah dilantik oleh kerajaan Inggeris sebagai 'pemimpin penanaman' dimukimnya, bertugas untuk menjalankan;

- (i) menyampaikan segala kehendak-kehendak dan tujuan kerajaan kepada penanam-penanam serta menolong mengelola supaya kehendak-kehendak dan tujuan-tujuan itu diikuti oleh penanam-penanam dan juga menjalankan apa-apa ikhtiar berkenaan dengan hal itu.
- (ii) membuka tanah-tanah baru dan mengelokkan penanam-penanam menjalankan giliran bercucuk tanam.
- (iii) memperbaiki peraturan tanaman dan memberi apa-apa nasihat kepada penanam-penanam seperti merumput, mendidik dan memelihara tanamannya dari bahaya musuh-musuh, dan penyakit-penyakit.
- (iv) menolong memungut padi, memberi benih dan menyiasat hal-hal tanaman.⁴²

Umumnya tugas penghulu dalam bidang pertanian ialah 'menolong dan menasihati' hal-hal yang biasa seperti mencuci batas, menyelesaikan perkelahian yang timbul dari ternakan mereka dan tidak memotong rumput didalam bendang. Selalunya arahan seorang penghulu ke atas seorang petani misalnya membaiki parit atau mencuci batas dipatuhi oleh anakbuahnya kerana mereka merasa malu atau terhina jikalau tidak mentaatinya.⁴³

Kawalan terhadap hasil-hasil hutan, sungai dan laut juga menjadi tugas penghulu-penghulu di Pahang. Berhubung dengan hari pungutan cukai penghulu-penghulu di-

⁴⁰Pejabat Daerah Lipis 104/51, minute mesyuarat Majlis Penghulu-Penghulu Jajahan Lipis, bertarikh 30/4/1951.

⁴¹Haribulan menanam padi diator oleh Penolong Pegawai Tanaman dan dipersetujui oleh pegawai jajahan. Haribulan ini diberitahu kepada penghulu-penghulu mukim melalui warta kerajaan.

⁴²Keterangan daripada Budin bin Hj. Sulaiman, penghulu Ulu Dong Raub, dalam temutanya dengan beliau dirumahnya pada 28.9.1978.

⁴³Keterangan dari Tengku Mahmud bin Tengku Abdul Majid, Dato' Setia Lela Pahang dalam temutanya dengan beliau dirumahnya, Batu 1, Jalan Cheroh, Raub pada 24.9.1978.

kehendakki menampal notis pemberitahu atau membuat pengumuman di mesjid-mesjid atau surau-sarau atau menghebahkannya dari rumah ke rumah. Tugas yang paling penting ialah mengutip hasil tanah dalam mukimnya dan memastikan hasil-hasil itu dijelaskan dengan segera.⁴⁴ Segala wang yang telah dipungut dari hasil-hasil atau wang denda hendaklah diserahkan ke pejabat daerah pegawai pada tiap-tiap satu haribulan.

Penghulu-penghulu dikehendakki mengetahui peruntukan dibawah undang-undang penyakit yang berjangkit seperti hawar, kusta, ketumbuh dan cacar. Tugas penghulu ialah melaporkan dengan segera akan penyakit-penyakit yang berjangkit ini atas kadar yang segera kepada pegawai daerah. Undang-undang ternakan memberi kuasa kepada penghulu menembak atau membinasakan kerbau-kerbau yang ganas ataupun garang tanpa memberi amaran terlebih dahulu. Daging-daging kerbau yang ditembak itu bolehlah dijual dan hasilnya hendaklah dijadikan hasil kerajaan.⁴⁵ Walau bagaimanapun undang-undang penyembelihan kerbau lembu masih dibawah kawalan pejabat haiwan.

Dalam bidang pelajaran, usaha-usaha hendaklah dijalankan oleh penghulu-penghulu mukim untuk memastikan tiap orang kanak-kanak di hantar ke sekolah, apabila telah mencapai umur enam tahun baik lelaki maupun perempuan. Jika kedapatan ibu bapa yang engkar menghantar anak-anak mereka ke sekolah, maka adalah menjadi kewajipan penghulu untuk mengadu perkara ini kepada pejabat pelajaran. Penghulu-penghulu hendaklah menyiasat sebab-sebab ibu-bapa tidak menghantar anak-anak mereka ke sekolah mungkin kerana sekolah itu terlalu jauh atau ibubapanya tidak berkemampuan. Seorang guru pelawat Lipis dalam satu mesyuarat⁴⁶ telah menyoal pegawai daerah Lipis kenapa begitu kurang sekali anak-anak perempuan dihantar ke sekolah, walhal katanya banci budak-budak lelaki dan perempuan di Lipis menunjukkan sama ramai. Guru pelawat ini mendakwa hanya 50% sahaja murid-murid perempuan yang mendaftar diri disekolah. Pegawai daerah telah menyuruh penghulu menasihati anakbuahnya supaya memberikan peluang yang sama terhadap anak-anak perempuan.

Mengenai kemudahan-kemudahan sosial untuk anak-anakbuah, seorang penghulu dalam satu mesyuarat penghulu-penghulu Lipis, telah menyatakan rasa dukacitanya yang amat sangat kerana ketiadaan tempat perhentian (rumah wakaf) untuk ke bandar Lipis. Beliau berkata,

'Penghulu-penghulu yang hendak ke Kuala Lipis susah mencari tempat perhentian. Orang-orang kampung yang mudek dan hilir pun banyak kelihatan tidur bergelempangan dibawah pokok ditepi tebing sungai. Pemandangan ini *sangat mengaibkan bangsa Melayu kebiaran dinegerinya sendiri*.⁴⁷

Beliau menggesa kerajaan Inggeris membuat sesuatu untuk menutup aib seperti ini. Di akhir ucapannya beliau mengesyorkan supaya diadakan 'lottery' untuk memungut wang mendirikan sebuah rumah wakaf.

⁴⁴ Pegawai daerah Temerloh misalnya telah diberitahu bahawa kenaikan cukai tanah tidak mendorong penduduk membayarnya. Penduduk-penduduk menurut pegawai daerah, nampaknya malas sedikit untuk membayar cukai. Bagaimanapun, penghulu-penghulu telah diminta memujuk anakbuahnya membayar dengan segera sebelum tindakan diambil. Lihat Pahang File No. 896/52, minute of Penghulus Conference 1952, Temerloh District.

⁴⁵ District Office Lipis File No. 104/51, 31.10.1951.

⁴⁶ District Office Lipis File No. 466/54, Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

⁴⁷ District Office Lipis File No. 104/51, di Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri Pahang, Kuantan.

Selain daripada tugas-tugas yang dibincangkan di atas, penghulu-penghulu juga diberikan tugas-tugas khas. Dalam masa dharurat (terutama diakhir tahun 40an dan diawal tahun 50an) penghulu-penghulu Raub menerangkan kegiatan-kegiatan mereka seperti berikut;

Sebagai pegawai propaganda menasihatkan anakbuahnya jangan terpesong dan terpengaruh dengan dakyah komunis. Misalnya menceritakan bagaimana azabnya yang ditanggung oleh penjahat dalam hutan yang sebilangan besarnya terdiri daripada orang-orang China yang menjalankan tindakan untuk mengutuk ugama Islam.

Mengetuai pasukan kawalan kampung, (Home Guard) bertanggungjawab memelihara keamanan dan ketenteraman di mukim-mukim. Juga menanamkan perasaan taat setia kepada tanah air, negara, bangsa dan raja terhadap penduduk-penduduk kampung.⁴⁸

Walau apa pun tugas, kewajipan dan kuasa perundangan ada pada seseorang penghulu itu sehinggakan beliau boleh bertindak jika disukainya, penghulu-penghulu mukim juga tidak terlepas dari hukuman jika mereka didapati bersalah. Fasal 24 surat kuasa penghulu 1947 ada menyatakan;

"Jikalau penghulu melakukan sesuatu apa yang tiada dibenarkan oleh kerajaan ataupun ia mengutip hasil yang tiada patut atau menjatuhkan hukuman yang tidak berbetulan dengan undang-undang ataupun ia menganiayakan anakbuahnya, tentulah beroleh kesalahan serta kena hukuman yang berat, demikianlah dinyatakan hubaya-hubaya".⁴⁹

Sebagai kesimpulan dapatlah dikatakan bahawa kemasukan Inggeris di Pahang dalam tahun 1888 telah memulakan satu era baru bagi *institusi penghulu*.⁵⁰ Inggeris ingin mengujudkan satu bentuk pentadbir kerajaan yang rasional dan cekap, disamping mengekalkan keharmonian rakyat luarbandar yang telah sedia ujud di bawah pimpinan pemimpin-pemimpin tradisional seperti penghulu. Kedudukan penghulu dianggap begitu strategik untuk mencapai kedua-dua matlamat tersebut tadi. Lantaran itu, penghulu tradisional diserapkan masuk ke dalam *birokrasi* pentadbiran daerah.

Tegasnya, selama penjajahan Inggeris berada di Malaya, penghulu merupakan jambatan antara kerajaan dengan penduduk-penduduk kampung khususnya kaum tani. Secara resminya, penghulu telah menjadi *ahli kerajaan*. Keadaan ini boleh dibuktikan dari sudut gaji yang diterimanya, dari tugas-tugas resmi, hak-hak dan kewajibannya yang terbatas kerana dikawal oleh undang-undang negeri. Secara tidak resmi, dia masih terus menggunakan kuasa-kuasa tradisionalnya untuk bertindak lebih luas dari yang dinyatakan dalam undang-undang moden yang tegas dari Inggeris. Misalnya, penghulu akan menyam-paikan perangkaan yang tidak betul untuk menolong anakbuahnya.

Tindakan Inggeris menyatukan kuasa-kuasa tradisi dengan kuasa-kuasa moden yang tegas dan tidak dipengaruhi oleh perasaan telah dapat mencapai kecekapan kepegawaian

⁴⁸ District Office Lipis File No. 88/50 'Minutes of Mukim Council'.

⁴⁹ Sila lihat fasal 24 Surat Kuasa Penghulu.

⁵⁰ Penghulu-penghulu yang lazim disebut orang ramai (Dato' Penghulu) sejak zaman berzaman, mempunyai taraf/kedudukan yang berbeda-beda antara sebelum perang dan selepas merdeka. Penghulu-penghulu dianggap sebagai *ketua*, dewasa ini jawatan penghulu telah dianggap sebagai *Pentadbir* di peringkat mukim.

dan *kecekapan sosial* yang serentak dalam pentadbiran kerajaan Inggeris. Juga Inggeris mengharapkan supaya penghulu menjadi seorang pegawai kerajaan yang cekap dan berkesan.

Penghulu adalah *perantara* yang berkesan dimasa penjajahan Inggeris. Orang-orang kampung masih meragui kejujuran pegawai-pegawai Inggeris yang dianggap *orang asing* dan tidak mempunyai hubungan kekeluargaan dengan mereka, apatah lagi pegawai-pegawai itu mempunyai kuasa yang lebih. Istimewa pula penghulu-penghulu di daerah Raub mempunyai *hubungan kekeluargaan*⁵¹ dengan anakbuahnya. Orang-orang kampung menggunakan sepenuhnya perkhidmatan *perantara* ini untuk berhubung dengan Inggeris. Tegasnya, penghulu benar-benar bertindak sebagai wakil orang kampung kepada pegawai daerah dan perkhidmatannya adalah sangat-sangat dikehendakki oleh anakbuahnya. Dengan cara pengantaraan (wakil) ini, penghulu dapat menambahkan *prestige* pribadi dan juga pengaruhnya kerana pertolongan kepada anakbuahnya.

Penghulu sebagai '*perantara*' tidaklah begitu terdesak selepas merdeka kerana pucuk pimpinan di ketika ini bukan lagi Inggeris tetapi terdiri daripada pucuk pimpinan Melayu yang boleh dipercayai dan dapat memahami kebudayaan dan fikiran orang-orang kampung. Walaupun ada jurang perbezaan antara pemimpin-pemimpin yang berpendidikan dibandar-bandar dengan orang luarbandar tetapi kedudukan penghulu masih penting didalam masyarakat. Justru itu, pengaruh dan kepentingannya kepada anakbuah tidak dapat dipandang rendah oleh kerajaan.

Keseluruhannya, institusi penghulu di Pahang khususnya di daerah Raub telah banyak mengalami *perubahan*. Akan tetapi kerajaan Pahang masih lagi mengekalkan ketradisionalannya dengan memberi keutamaan kepada anak-anak penghulu atau waris-waris penghulu dalam perlantikan seseorang penghulu mukim. Sementara itu, pengambilan ke jawatan penghulu ini di negeri-negeri lain di Malaysia, adalah terbuka kepada seluruh rakyat negeri tanpa apa-apa keutamaan. Pendeknya, kerajaan Pahang dewasa ini masih mahu mengekal sistem warisan dalam pengambilan penghulu-penghulu baru.

⁵¹ Hubungan kekeluargaan yang luas ini diistilahkan oleh penghulu Gali II sebagai '*waris tebal*'. Keterangan daripada Tengku Perang, Penghulu Gali II Raub, yang ditemutunya dirumahnya pada 10.3.1978.